

Bilaga 1 – Omvärldsanalys

Kommunstyrelsen

2024-05-28

Omvärldsanalys till Förslag till budget 2025 och plan 2026-2027

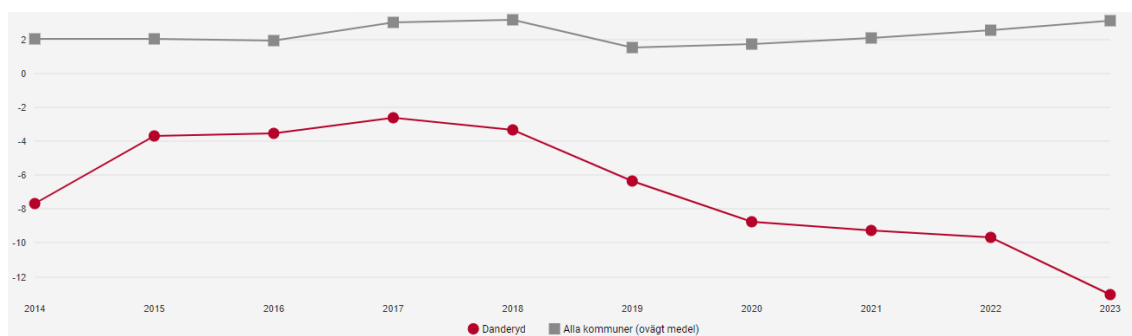
Enligt ekonomistyrningsreglerna ska förslag på budget innehålla en omvärldsbevakning tillsammans med en analys av olika nyckeltal. Kommunledningskontoret har tagit fram följande nyckeltal som är av intresse för kommunstyrelsen.

Nedanstående indikatorer kommer från Kolada som är en tjänst från Rådet för främjande av kommunala analyser (RKA). RKA är en ideell förening med svenska staten och Sveriges Kommuner och Regioner som medlemmar.

Kommunledningskontoret reserverar sig för att nyckeltalens siffror är preliminära eftersom data som skickas till SCB uppdateras allt eftersom och att placeringen i jämförelse med andra kommuner därmed kan komma att ändras.

Nettokostnadsavvikelse totalt

Nettokostnadsavvikelse totalt (exkl. LSS) mellan 2014 och 2023, jämfört med ovägt medel för riket. Andel i procent.

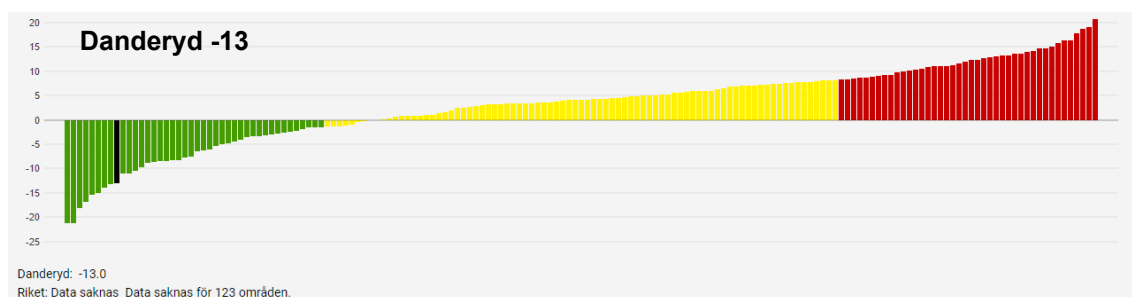

Diagrammet visar att Danderyds kommuns nettokostnadsavvikelse var som lägst 2023. Det innebär att Danderyd under 2023 var mer kostnadseffektiv än någonsin under den redovisade perioden 2014 till 2023.

2014 var nettokostnadsavvikelsen -8 och ökade sedan fram till och med år 2017. År 2018 bröts trenden och nettokostnadsavvikelsen minskade åter till och med 2023, då nettokostnadsavvikelsen slutligen låg på -13.

I jämförelse med ovägt genomsnittet för riket ligger Danderyds kommun under snittet för hela perioden. Det innebär att Danderyds kommun är mer kostnadseffektiv än ett ovägt genomsnitt för alla Sveriges kommuner och hamnar omkring plats nummer 9 i hela riket. I skrivande stund saknas data för 123 kommuner.

Diagram 2, Nettokostnadsavvikelse år 2023, jämfört med alla kommuner i Sverige.

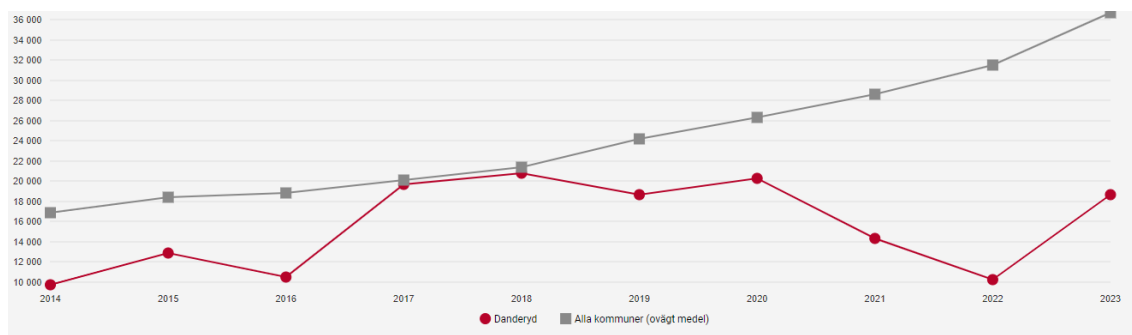
I jämförelse med Sveriges samtliga kommuner är Danderyds kommun den nionde mest kostnadseffektiva kommunen i Sverige med en nettokostnadsavvikelse på minus 13. I jämförelse med de jämförda kommunerna ligger Danderyds kommun 2023 på plats nummer åtta bland jämförelsekommunerna, där både Österåker och Täby har högst nettokostnadsavvikelse med ett värde på minus 21,2 och därmed är mest kostnadseffektiva, följt av Valentuna, Nacka, Lidingö, Sundbyberg och Vellinge. Trenden pekar på en ökad kostnadseffektivitet hos de flesta jämförelsekommunerna, Data för 2023 saknas för Solna, Sollentuna och Lomma.

Nettokostnadsavvikelse totalt (exkl. LSS), andel (%)

Avvikelse i procent mellan total nettokostnad och total referenskostnad för *förskola, fritidshem, grundskola, gymnasieskola, individ- och familjeomsorg och vård och omsorg om äldre*, kr/inv. År 2015 ersattes förskola och skolbarnomsorg med förskola och fritidshem (dvs exkl pedagogisk omsorg). Nettokostnad är bruttokostnad minus bruttointäkt. Referenskostnaden bygger på nettokostnader och strukturvariabler för det aktuella året. Se nettokostnadsavvikelse för respektive verksamhetsområde för information om vilka variabler som ingår i beräkningen. Positiva värden indikerar högre kostnadsläge än statistiskt förväntat och negativa värden ett lägre kostnadsläge än statistiskt förväntat. Från och med 2019 beräknas nettokostnadsavvikelse på ett nytt sätt pga. förändringar i kostnadsutjämnningen. Detta påverkar jämförbarheten med tidigare år. Källa: SKR.

Långfristiga skulder i kommunen

Diagram 3, Kommunens långfristiga skulder mellan 2014 och 2023, jämfört med ovägt medel för riket. Kronor per invånare.

Diagrammet visar att vid start 2014 uppgick kommunens låneskuld till cirka 10 000 kronor per invånare för att vid 2015 börja öka och vid utgången av 2020 uppnå drygt 20 000 kronor per invånare. De långfristiga skulderna sjunker sedan från 2020 till 2022, till skillnad från det vägdade genomsnittet för riket som under hela den redovisade perioden visar på en ökad låneskuld.

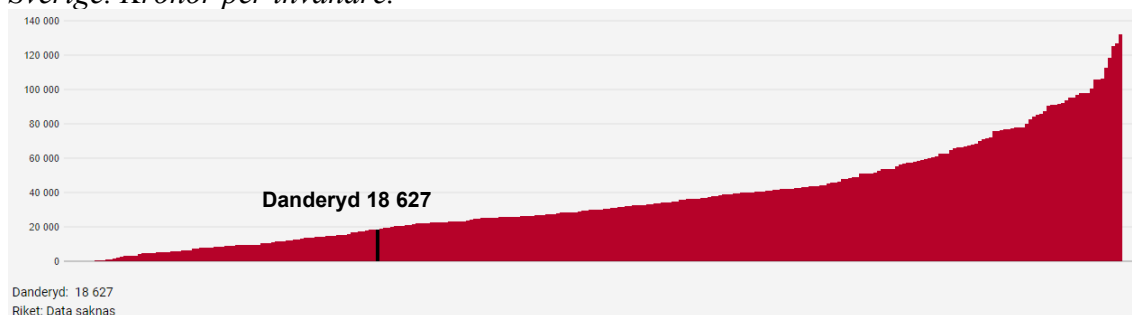
Anledningen till att Danderyds kommuns skulder sjunker under perioden 2020-2022 är för att kommunen under den perioden amorterade totalt 346 miljoner kronor, vilket var genomförbart till följd av kommunens goda ekonomiska resultat i kombination med lägre investeringar än budgeterat.

Vidare visar diagrammet att Danderyds låneskuld i slutet av 2023 ökar till cirka 19 000 kronor per invånare. Detta till följd av att resultatet minskar samtidigt som investeringarna ökar.

Det ovägdade snittet för riket ligger på cirka 37 000 kronor per invånare under 2023.

Den genomsnittliga trenden för alla kommuner i Sverige under perioden visar att kommunernas skulder ökar. Den vanligaste orsaken till detta är att kommuner lånar medel för att finansiera investeringar.

Diagram 4, Kommunens långfristiga skulder år 2023, jämfört med alla kommuner i Sverige. Kronor per invånare.

Diagrammet visar att Danderyds kommun hamnar till vänster om mitten i jämförelse med alla Sveriges kommuner, det vill säga bland de som har lägst låneskuld. Bland jämförelsekommunerna hamnar Danderyd på femte plats, med en låneskuld om cirka 19 000 kronor per invånare. Solna har lägst låneskuld om cirka 3 000 kronor per

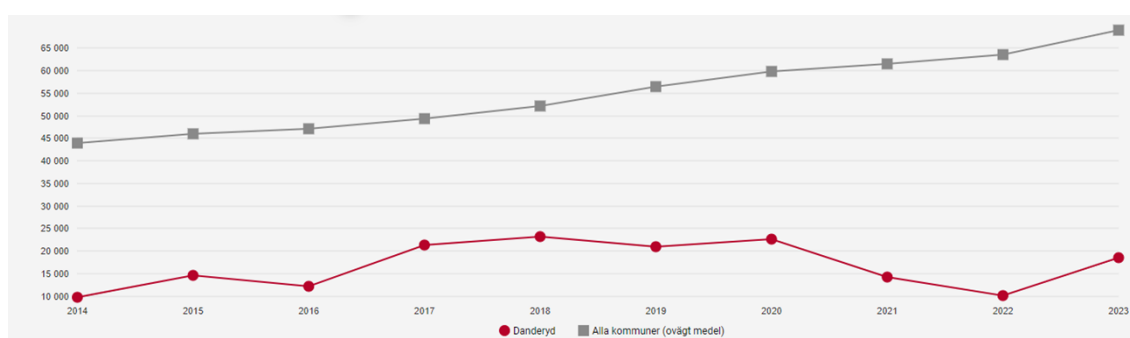
invånare, följt av Österåker med en skuld om cirka 6 000 kronor per invånare. Vellinge kommun har högst låneskuld om drygt 72 000 kronor per invånare.

Långfristiga skulder för kommunen kronor per invånare

Långfristiga skulder kommun, tkr dividerat med antal invånare totalt 31/12. Avser långfristiga skulder, det vill säga skulder som förfaller till betalning senare än ett år från bokslutsdagen. Källa: SCB.

Långfristiga skulder i kommunkoncernen

Diagram 5, Kommunen inklusive kommunens bolags långfristiga skulder mellan 2014 och 2023, jämfört med övägt medel för riket. Kronor per invånare.

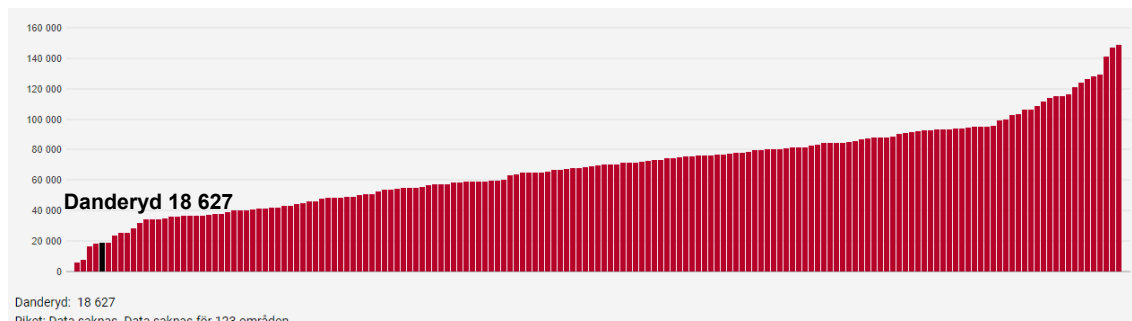
Kommunkoncernen har en skuld på 650 miljoner kronor vilket motsvarar cirka 19 000 kronor per invånare.

I diagrammet ovan framgår att kommunkoncernen 2014 hade cirka 10 000 kronor i skuld per invånare. 2015 ökar skuldnivån för att sedan minska något under 2016 och sedan öka igen för att 2019 uppgå till en skuld om cirka 21 000 kronor per invånare. Mellan 2020- 2022 minskar skuldnivån för att slutligen 2023 öka till cirka 19 000 kronor per invånare. Det övägda snittet för riket ligger på 69 000 kronor per invånare.

De flesta kommuner äger eller är delägare i kommunala bolag. Exempel på sådana bolag är fastighetsbolag, försäkringsbolag, energibolag och i vissa fall även VA-verksamheten. Kommunalt ägda bolag kan ha en hög skuldsättning som inte framgår när enbart kommunens skulder redovisas, och inte skulderna för hela kommunkoncernen. Att bara redovisa skulder exklusive kommunkoncernens skulder kan därför ge en missvisande bild. När långfristiga skulder för kommunkoncernen redovisas kan en helt annan bild träda fram av den ekonomiska situationen jämfört med när bara kommunen redovisas.

I Danderyds kommunkoncern ingår kommunen och Djursholms AB. Kommunen har samma långfristiga skuld som kommunkoncernen. Det beror på att Djursholms AB:s lån de senaste åren har varit rörliga och därmed räknats bort från den långfristiga skuld som ligger till grund för denna sammanställning. 2023 amorterades bolagets samtliga lån till följd av att kommunen köpte fastigheter av bolaget.

Diagram 6, Kommunen inklusive kommunens bolags långfristiga skulder år 2023, jämfört alla kommuner i Sverige. Kronor per invånare.

Diagrammet visar att Danderyds kommun som kommunkoncern hamnar på femte plats bland kommuner med lägst skulder per invånare i Sverige, med cirka 19 000 kr per invånare.

Bland jämförelsekommunerna hamnar Danderyd på andra plats, där Lidingö har lägst låneskuld om 6 000 kr per invånare. Tätt efter Danderyd kommer Vallentuna, följt av Täby, Nacka Sundbyberg, Österåker, Tyresö. Vellinge kommun är har högst låneskuld om cirka 73 500 kronor per invånare. Data saknas för Solna, Sollentuna och Lomma.

Detta är en väsentlig skillnad jämfört med nyckeltalet långfristiga skulder för enbart kommunen. Skillnaden mellan de långfristiga skulderna på kommun och kommunkoncern antas bero på att flera kommuner har bolag med högre skulder än Djursholms AB som ingår i Danderyds kommunkoncern.

Långfristiga skulder kommunkoncern, kr/inv

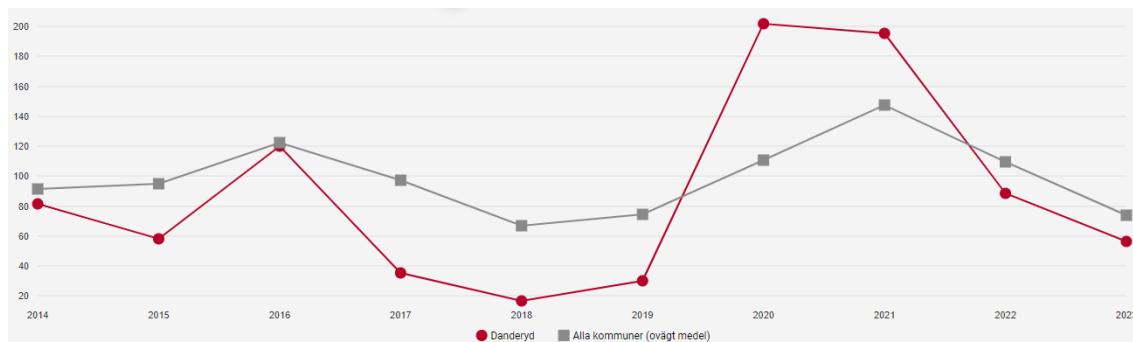
Långfristiga skulder kommunkoncern, tkr dividerat med antal invånare totalt 31/12.

Avser långfristiga skulder, det vill säga skulder som förfaller till betalning senare än ett år från bokslutsdagen. Källa: SCB.

Självfinansieringsgrad

Självfinansieringsgraden visar hur stor andel av investeringarna som kommunen kunnat investera med eget kapital. Nyckeltalet påverkas av kommunens resultatnivå och investeringsvolym.

Diagram 7, Självfinansieringsgrad för kommunens investeringar mellan 2014 och 2023, jämfört med ovägt medel för riket. I procent.

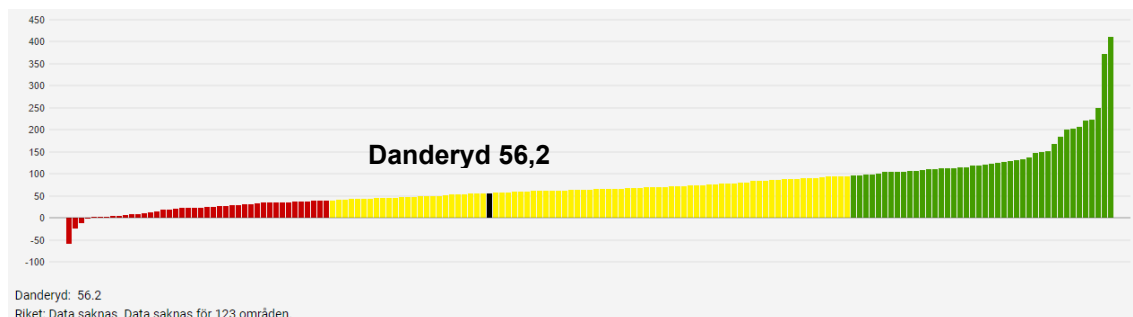

Diagrammet visar på en lägre självfinansieringsgrad för Danderyds kommun jämfört med ett ovägt genomsnitt av alla kommuner under perioden 2014 till 2019, för att sedan under 2020 och 2021 ligga över genomsnittet, och därefter sjunka drastiskt till slutet av 2022. Under 2023 sjunker självfinansieringsgraden ytterligare och hamnar på 56 procent, jämfört med ovägt genomsnitt för alla kommuner som visar på 74 procent.

Självfinansieringsgraden har under perioden varierat med som lägst 16 procent år 2018 och som högst 2020 med 202 procent. Danderyds kommuns genomsnitt under perioden 2013 till 2022 är 92 procent.

Kommunens genomsnittliga självfinansieringsgrad mellan åren 2021 och 2023 är 340 procent.

Diagram 8, Självfinansieringsgrad för kommunens investeringar år 2022, jämfört med alla kommuner i Sverige. I procent.

Diagrammet visar att Danderyds kommun hamnar i mitten bland Sveriges kommuner, med en självfinansieringsgrad om 56 procent. Det bör dock tilläggas att det i skrivande

stund saknas data för 123 kommuner och att denna placering därmed kan komma att ändras.

Jämfört med jämförelsekommunerna ligger Danderyd 2023 på nionde plats där Vallentuna har högst självfinansieringsgrad om 410 procent, följt av Täby som har 150 procent och därefter Nacka med en självfinansieringsgrad om 134 procent.

År 2022 låg Danderyd på sjätte plats, där Vallentuna, Solna, Nacka, Täby och Lidingö hade en högre självfinansieringsgrad.

Data saknas för Solna, Sollentuna och Lomma för 2023.

Orsaken till att Danderyds självfinansieringsgrad minskar beror på ökade investeringar i kombination med lägre resultat.

Självfinansieringsgrad för kommunens investeringar, andel (%)

Årets resultat plus avskrivningar i procent av kommunens nettoinvesteringar. Källa: SCB